פראָפ. אָסבאָרן -- "א גרוס פון רוסלאנד" מאָרגן (פרייטאג) "קולטורעלע אספעקטן אין סאָוועטן פאַרבאנד" 8.45 אוונט אין פרץ זאל פארום פון אידישער קולטור געזעלשאפט.— איינטריט: זאמלונג

וועטער: קלאר און מולדיג

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

אין אויפגאנג — 6.37. אונטערגאנג — 5.54.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

Vol. 21, No. 224. Thursday Oct. 8, 1931.

Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דאנערשטאג כז׳ תשרי, תרצ״ב.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY OCT 14 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

היטלעריסטישע געפאר היינגט איבער דייטשלאנד

אנב-אורחא

פון מארק

מאקדאנאלדס גלויבן אין זיין מיסיע

אן ערך איז עס אזוי געווען: ווען פרעמיער מאקדאנאלד האט אר־בערעריסן זיינע באציאונגען מיט די מייסטע פון זיינע חברים און איז גע־ווארן דער פירער פון א קאמפליציע רע־גירונג, האט ער דערקלערט, אז ער טוט עס אין די אינטערעסן פון די ארבע־טער, און זיי וועלן אים שטיצן.

די ארבעטער האבן אים נים גע־שטיצט, און די עקזעקוטיווע פון דער ארבעטער פארטיי האט אים אויסגע־שלאסן פון דער פארטיי און דערקלערט קריג קעגן זיין רעגירונג.

האט מר. מאקדאנאלד דערקלערט, אז וואס עס זאל נים זיין די שטעלונג פון דער פארטיי, רעכנט ער זיך הויפטזאכלאך מיט דער מיינונג פון זיינע איינענע וויילער, און אויב יענע וועלן אים פארארטיילן, איז פארפאלן, — ער וועט זיך מוזן אונטערגעבן און מאלן זייער באפעל.

האט די ארבעטער פארטיי פון זיין איינענעם באצירק אין סיהאם הארבאר, — די זעלבע וואס האבן אים נאמי־נירט מיט דער ווייל, — פארארטיילט מאקדאנאלדן און האט אים אויפגע־פאדערט ער זאל רעזיגנירן פונם פאר־לאמענט, וואו ער פארטרעט זיינע ווייט־לער איצט קעגן זייער ווילן.

האט פרעמיער מאקדאנאלד דערויף געענטפערט, אז ער וועט נים רעזיג־נירן: ער האט גרעסערע פליכטן ווי צו זיינע ווייליער, — נאציאנאלע פליכטן!

* * *

נייט עס אזוי ווייטער, און עס ווערט קלאר אז אייב די פיערשאפט דייסק כאטש וויפל עס איז אויס די מיינונג פון דער ארבעטערשאפט, איז די ברי־טישע ארבעטערשאפט, אויב נים פולע 100 פראצענט, איז אמווייניקסטנס 98 פראצענט קעגן מר. מאקדאנאלדן. יערנסאקס האט די איצטיקע ארבע־טער פארטיי קאנווענשאן אין סקאר־באראָ געדאנקען וויפל עס איז אויס־דריקן די מיינונגען פון דער ארבעטער־שאפט, און זי, די קאנווענשאן, איז סאליד קעגן מאקדאנאלדן.

אבער פרעמיער ראמזי מאקדאנאלד, דער יארן־לאנגער טשעמפיאן פונם סאר־ציאליזם און די ארבעטער אינטערעסן, קאן זיך נאך אלץ נים געוויינען צו זיין ראל פון א פירער פון א קאָאליציע, וואס באשטייט הויפטזאכלאך פון קאנסערוואטיוון און דעמטערע ליבע־ראלן.

אונ ער באשליסט, ווי עס זעט אויס, צו קאנדידירן אין די פארשטיינע־דיקע וואלן, נים אנדערש ווי אן אר־בעטער קאנדידאט.

האט ער לכתחילה געהאפט אויף א נאמינאציע פון דער ארבעטער פארטיי אין סיהאם הארבאר. ווען די האפענונג האט אים אפגענארט, האט ער דער־קלערט, אז ער וועט דארטן פארט ארויסשטעלן זיין קאנדידאטור, אויב נאר וועלכע אן׳ארדנונג אין ארגאניזאציע וועט אים נאמינירן.

און איצט דערציילט זיך שוין אפילו נים פון קיין ארבעטער ארגאניזאציע, ער שטעלט ארויס דארטן זיין קאנדי־דאטור ווי אן ארבעטער קאנדידאט, און פארטיק!

* * *

סיהאם הארבאר איז פון דער ארבע־טער פארטיי פריער באשטימט געווארן דער ארבעטער ארבעטער באַ־צירק אין לאנד: אין די לעצטע וואלן האט מר. מאקדאנאלד געקראָגן דארטן איבער 35 טויזנט שטימען, צו 12 טויז־זענט פאר דעם קאנסערוואטיוון קאנ־דידאט און דעם ליבעראלן קאנדידאט צוזאמען.

אין איצט קלאר, אז די ארבעטער פארטיי וועט דארט ארויסשטעלן איר איינענעם קאנדידאט, קעגן מר. מאק־דאנאלדן, וועלכער וועט זיך דארפן שטיצן הויפטזאכלאך אויף אט די 12 טויזנט קאנסערוואטיוון און ליבעראלע שטימען, און דערנאך ערשט אויף וויפל עס וועט קאנען אפרייסן פון די ארבע־טער־שטימען פונם אפיציעלן ארבעטער קאנדידאט.

און טאמער וועט ער דורכפאלן, וואס איז זייער מעגלעך? דאן וועט ער פאר־בריינגן נאך א בלעטל פריינציפן און וועט מאכן נאך א שריט אין דער ריכטונג וואס ער האט פאר זיך אנגעצייכנט: ער וועט מסתמא ארויסשטעלן זיין קאנ־דידאטור אין א ליבעראלן קונסערוואַ־טיוון באצירק, וואס יענע וועלן אים אוועקגעבן, — אבי צו זאל פאר דער טראגן פאן׳ן לאנד די אחריות פאר די "רעפארמען" וואס זיי וויל איינפירן...

* * *

איר ווייסט דאָך:

עס זיינען דא שטילע, באשייידענע מענשן, אפט נים איבערגעשפיצטע, וועלכע זיינען דערצו בקצנים, — קוקט זיך קיינער אויף זיי נים אום.

אבער דאס דערל טוט זיך א דריי, — זיי ארבעטן זיך צופעליק ארויף, הויבט מען אן זיי באטראכטן פאר חכמים און מען קומט צו זיי פרעגן עצות.

הויבן זיי ביסלאכווייז אן אליין גלויבן אין זייער חכמה, און ווילן מער נים ליידן אז מען ארומענטירט מיט זיי און מען פאלגט זיי נים.

ראמזי מאקדאנאלד איז טאקע נים קיין תם, און ער איז דאס קיינמאל נים געווען.

אבער א שטרייטנר פרינציפיעלער און אויפריכטיקער מענש איז ער תמיד געווען, און בעת דער מלחמה האט ער מקריב געווען זיין קאריערע פאר זיינע פרינציפן. ער איז איצט אויך אויפריכ־טיק.

אבער דער געפיל פון מאכט האט אים פארדרייט דעם קאפ. ער איז זיר בער, אז ער ווייס בעסער פון וועמען ס׳איז גוט פאר זיי. אבער די קאנסער־וואטיוון און ליבעראלן זיינען קאנטיק צופרידן מיט דער דאָ, וואס ער האט אויף זיך גענומען: זאל ער, הייסט עס, שארן זייערע קוילן מיט עיגנע הענט...

מאקדאנאלדס גלויבן אין זיין מיסיע

אן ערך איז עס אזוי געווען: ווען פרעמיער מאקדאנאלד האט אר־בערעריסן זיינע באציאונגען מיט די מייסטע פון זיינע חברים און איז גע־ווארן דער פירער פון א קאָאליציע רע־גירונג, האט ער דערקלערט, אז ער טוט עס אין די אינטערעסן פון די ארבע־טער, און זיי וועלן אים שטיצן.

די ארבעטער האבן אים נים גע־שטיצט, און די עקזעקוטיווע פון דער ארבעטער פארטיי האט אים אויסגע־שלאסן פון דער פארטיי און דערקלערט קריג קעגן זיין רעגירונג.

האט מר. מאקדאנאלד דערקלערט, אז וואס עס זאל נים זיין די שטעלונג פון דער פארטיי, רעכנט ער זיך הויפטזאכלאך מיט דער מיינונג פון זיינע איינענע ווילער, און אויב יענע וועלן אים פארארטיילן, איז פארפאלן, — ער וועט זיך מוזן אונטערגעבן און מאלן זייער באפעל.

האט די ארבעטער פארטיי פון זיין איינענעם באצירק אין סיהאם הארבאר, — די זעלבע וואס האבן אים נאמי־נירט מיט דער ווייל, — פארארטיילט מאקדאנאלדן און האט אים אויפגע־פאדערט ער זאל רעזיגנירן פונם פאר־לאמענט, וואו ער פארטרעט זיינע ווייט־לער איצט קעגן זייער ווילן.

האט פרעמיער מאקדאנאלד דערויף געענטפערט, אז ער וועט נים רעזיג־נירן: ער האט גרעסערע פליכטן ווי צו זיינע ווייליער, — נאציאנאלע פליכטן!

* * *

נייט עס אזוי ווייטער, און עס ווערט קלאר אז אייב די פיערשאפט דייסק כאטש וויפל עס איז אויס די מיינונג פון דער ארבעטערשאפט, איז די ברי־טישע ארבעטערשאפט, אויב נים פולע 100 פראצענט, איז אמווייניקסטנס 98 פראצענט קעגן מר. מאקדאנאלדן. יערנסאקס האט די איצטיקע ארבע־טער פארטיי קאנווענשאן אין סקאר־באראָ געדאנקען וויפל עס איז אויס־דריקן די מיינונגען פון דער ארבעטער־שאפט, און זי, די קאנווענשאן, איז סאליד קעגן מאקדאנאלדן.

אבער פרעמיער ראמזי מאקדאנאלד, דער יארן־לאנגער טשעמפיאן פונם סאר־ציאליזם און די ארבעטער אינטערעסן, קאן זיך נאך אלץ נים געוויינען צו זיין ראל פון א פירער פון א קאָאליציע, וואס באשטייט הויפטזאכלאך פון קאנסערוואטיוון און דעמטערע ליבע־ראלן.

אונ ער באשליסט, ווי עס זעט אויס, צו קאנדידירן אין די פארשטיינע־דיקע וואלן, נים אנדערש ווי אן אר־בעטער קאנדידאט.

האט ער לכתחילה געהאפט אויף א נאמינאציע פון דער ארבעטער פארטיי אין סיהאם הארבאר. ווען די האפענונג האט אים אפגענארט, האט ער דער־קלערט, אז ער וועט דארטן פארט ארויסשטעלן זיין קאנדידאטור, אויב נאר וועלכע אן׳ארדנונג אין ארגאניזאציע וועט אים נאמינירן.

און איצט דערציילט זיך שוין אפילו נים פון קיין ארבעטער ארגאניזאציע, ער שטעלט ארויס דארטן זיין קאנדי־דאטור ווי אן ארבעטער קאנדידאט, און פארטיק!

* * *

סיהאם הארבאר איז פון דער ארבע־טער פארטיי פריער באשטימט געווארן דער ארבעטער ארבעטער באַ־צירק אין לאנד: אין די לעצטע וואלן האט מר. מאקדאנאלד געקראָגן דארטן איבער 35 טויזנט שטימען, צו 12 טוי־זענט פאר דעם קאנסערוואטיוון קאנ־דידאט און דעם ליבעראלן קאנדידאט צוזאמען.

אין איצט קלאר, אז די ארבעטער פארטיי וועט דארט ארויסשטעלן איר איינענעם קאנדידאט, קעגן מר. מאק־דאנאלדן, וועלכער וועט זיך דארפן שטיצן הויפטזאכלאך אויף אט די 12 טויזנט קאנסערוואטיוון און ליבעראלע שטימען, און דערנאך ערשט אויף וויפל עס וועט קאנען אפרייסן פון די ארבע־טער־שטימען פונם אפיציעלן ארבעטער קאנדידאט.

און טאמער וועט ער דורכפאלן, וואס איז זייער מעגלעך? דאן וועט ער פאר־בריינגן נאך א בלעטל פריינציפן און וועט מאכן נאך א שריט אין דער ריכטונג וואס ער האט פאר זיך אנגעצייכנט: ער וועט מסתמא ארויסשטעלן זיין קאנ־דידאטור אין א ליבעראלן קונסערוואַ־טיוון באצירק, וואס יענע וועלן אים אוועקגעבן, — אבי צו זאל פאר דער טראגן פאן׳ן לאנד די אחריות פאר די "רעפארמען" וואס זיי וויל איינפירן...

* * *

איר ווייסט דאָך:

עס זיינען דא שטילע, באשייידענע מענשן, אפט נים איבערגעשפיצטע, וועלכע זיינען דערצו בקצנים, — קוקט זיך קיינער אויף זיי נים אום.

אבער דאס דערל טוט זיך א דריי, — זיי ארבעטן זיך צופעליק ארויף, הויבט מען אן זיי באטראכטן פאר חכמים און מען קומט צו זיי פרעגן עצות.

הויבן זיי ביסלאכווייז אן אליין גלויבן אין זייער חכמה, און ווילן מער נים ליידן אז מען ארומענטירט מיט זיי און מען פאלגט זיי נים.

ראמזי מאקדאנאלד איז טאקע נים קיין תם, און ער איז דאס קיינמאל נים געווען.

אבער א שטרייטנר פרינציפיעלער און אויפריכטיקער מענש איז ער תמיד געווען, און בעת דער מלחמה האט ער מקריב געווען זיין קאריערע פאר זיינע פרינציפן. ער איז איצט אויך אויפריכ־טיק.

אבער דער געפיל פון מאכט האט אים פארדרייט דעם קאפ. ער איז זיר בער, אז ער ווייס בעסער פון וועמען ס׳איז גוט פאר זיי. אבער די קאנסער־וואטיוון און ליבעראלן זיינען קאנטיק צופרידן מיט דער דאָ, וואס ער האט אויף זיך גענומען: זאל ער, הייסט עס, שארן זייערע קוילן מיט עיגנע הענט...

אידישער אוטאָנאָמישער קרייז אין ביראָ-בידושאן וועט פראָקלאַמירט ווערן אין 1933

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטאָ")

מאסקווע, אקט. 8 (איטאָ). — דער אל־סאָוועטישער "ציק" האט ארויס־געגעבן אינסטרוקציעס צו דער פלאנט פלאנונג קאמיסיע. דער עקזעקוטיווע פונם וויטן מזרח און דעם קאמיטעט זיי זאלן גלייך צוטרעטן צו זאמלען אלע ציפערן און איינצלהייטן בנוגע דעם אקאנאמישן און קולטורעלן ווידער־אויפבוי פונם אידישן לעבן.

די אינסטרוקציעס צום קאמיטעט זיינען אז, אז אויסארבעטנדיק די דע־טאלן מוז יעדן אין זיינען, אז א אידישער אוטאנאמער ראיאן אין בי־ראָ־בידושאן מוז געגרינדעט ווערן ביים סוף פון 1933, ווו אן אלעמענטארער טייל פונם וויטן מזרח קרייז פון דעם סאָוועטן פארבאנד.

גרעי׳ס פלאן פון קליידער פארטיי לונג פאר ארבעטסלאָזע אָנגענו־מען פון סיטי קאונסיל

ארבעט אויף סאלטער סט. בריק וועט זיך באלד אנפאנגען

דער סיטי קאונסיל, אויף זיין ספע־ציעלער זיצונג נעכטן בייטאג, האט נאך ל י ד נ ע ר דיסקוסיעס דורכגעווארן דעם פלאן פארגעשלאגן פון דער ארבעטסלאזיקייט הילף קא־מיסיע, אז קליידער פאר נויטבאדערפ־טיקע ארבעטסלאזע זאלן פארטיילט ווערן דורכן רוויטן קרייץ. די שטימונג איז געווען, אז אזא פלאן טויג נים פאר דער שטאט, ווייל אי ער קאן קאסטן טייערער, אי ער קאן באוויזן די קלענערע קרעמער, וואס זיינען גר־ד׳ ארבעטער פון דער ארבעטער פארטיי אין סיהאם הארבאר. וועגן די האפענונג אז זיין פון דער ארבעטער פארטיי אין ווערן אלד. בעשטימט דעם אויסגעדרעמט, אז די פארטיילונג זאל פארקומען, פונקט ווי אין פאל פון שפייז פארוקומען, דורך "אורדערס", וואס קאנען אויסגעפילט ווערן ביי יעדן קרעמער וואס איז פאר־דענסטערט ביי דער קאמיסיע. די קאָ־מיסיע איז באפולמאכטיקט אבער אכ־טונג צו געבן זייער נוס, אז עס זאל נים זיין קיין מיסבראויכ צו אז די פריינען פאר די באטרעפנדיקע ארטיק־לען זאלן נים זיין קיין אז הויכע. דער דאזיקער אמענדמענט, פארגעשלאגן פון אלד גרעי און געשטיצט פון אלד.

סטרייקערס אין ביענפייט שטימען פאר צוריקקער צו דער ארבעט

עסטעוואן, סאסק., אקט. 8. — א מאס מיטינג פון די מיינער סטרייקערס אין ביענפעיט האט נעכטן מיט 130 צו 41 שטימען אנגענומען דעם צייט־ווייליקן אויסגלייך מיט די באלעבאַ־טים, און זיי קערן זיך היינט אום צו דער ארבעט.

די "מאונטער פאלים" האט נאך נים אפגעשטעלט אבער איר טעטיקייט, און דיסנסאג אוונט האט זי ארעסטירט זיבן פערזאן, וועלכע, ווי זי באהויפ־טעט, זיינען קאמוניסטישע אגיטאַ־טארן. די פאליציסטן פארבליבן דאָ ביז די ארבעט וועט זיך אנפאנגען און אלץ וועט זיין אין אָרדענונג.

די קענינלאכע אויספאדשונג קאמיי־סיע, וועלכע האט נים אפגעהאלטן קיין זיצונגען פאר צוויי טעג צייט, צו דער־לויבן די צדדים צונויפריידן זיך וועגן א דערווייליקן אויסגלייך, וועט היינט פארזעצן די אויספארשונג אונטער ריכטער ווייל.

די ארעסטירטע דורך דער פאליציי זיינען נים קיין מיינערס, נאר אנגע־קומענע. זיי זיינען: מייק פערוואר־סאוו, פון בדענדאן, און פערסי וואל־טאן פול, פרעד טשערניקי, ראבערט קוויין, פרענק לוקאס און ארטאן ווייד, פון ווייטפעג. דזשיימס בריים, פון לעט־קלאמערט און דער מאכט, ווארפנדיק איבער בארט איין פרינציפ נאכן צווייטן.

די ארבעטער ווילן נים אנערקענען אז ער ווייס בעסער. פאר זיי וואס ס׳איז גוט פאר זיי. אבער די קאנסער־וואטיוון און ליבעראלן זיינען קאנטיק צופריידן מיט דער דאָ וואס ער האט אויף זיך גענומען: זאל ער, הייסט עס, שארן זייערע קוילן מיט עיגנע הענט...

ווייניפענער איד געפו־נען היינט א געהאנ־גענער

ב. האלפערשטיין, פון 372 סטעלא עוועו., איז היינט אינדערפרי געפונען געווארן א געהאנגענער אין זומער־קיך פון זיין וואוינונג.

ב. האלפערשטיין האט פאר א צאל יארן געארבעט אין א ווייניפענער פיר־מע, און ווי מען מעלדעט אונז, זאל מען אים האבן אפגעוואנט פון זיין שטעלע, און דאס זאל אים האבן גע־טריבן צו דער שרעקלאכער טאט. מען מעלדעט אונז אויך, אז ער האט אי־ן ברענעלאזט צעטעלאך צו זיין פרוי און קינדער. וואס ער האט געשריבן, איז אונז נים באוואוסט.

דער אויפגעהאנגענער איז געווען אין די פויצייקער יארן. דער טראגישער פאל האט אויפגעשיידערט די גאנצע נאכבארשאפט.

זיין לויה קומט פאר היינט, 4 אזייגער נאך נ.מ., ער וועט באערדיקט ווערן אויפן שערי צדק בית־עלמין.

—(::)—

ליטע באשטימט אידן פאר פארטרעטער ביי בוררים געריכט

קאווונע, אקט. 8 (איטאָ).— די ליט־ווישע רעגירונג האט באשטימט דעם געוועזענעם דעפוטאט, יעקב ראבינסאָן פאר איר פארטרעטער ביים בוררים גע־ריכט צווישן ליטע און דייטשלאנד, וואס האט זיין זיצונג אין זשענעוועא די וואך.

דייטשע רעגירונג רעזיגנירט; ברו־נינג פארמירט נייעם קאבינעט

האלב-דיקטאטאָרישער רעזשים איינגעשטעלט אין דייטש־לאנד דורך רעגירונגס דעקרעטן

בערלין, אקט. 8. — קאנצלער ברו־נינג האט זיין גאנצער קאבינעט האבן נעכטן אריינגעגעבן זייער רעזיגנאציע צו פרעזידענט פאן הינדענבורג. דער פרעזידענט האט גלייך באפולמעכטיקט דער ברונינג צו פארמירן א נייעם קא־בינעט. אויסקלייבנדיק זיינע מיניס־טארן פון פארשייד־דענע פארטייען, אבער ווי יחידים און נים ווי פארטיי פארשטייער.

די רעזיגנאציע פונם קאבינעט איז געפולגט ווי א רעזולטאט פון דער רע־זיגנאציע פון דער קורטיס, אויסערן מיניסטער, וועלכער האט זיך צוריקגע־צויגן צוליב דער שארפער קריטיק קעגן זיין האנדלונג אין אויפגעבן דעם עסט־רייך־דייטשן טאריף אפמאך, כדי צו קריגן די פריינטשאפט פון פראנקרייך.

די רעגירונג האט אבער פאר איר רעזיגנאציע אריינגעגעבן א גאנצע רייע דעקרעטן פון זייער א וויכטיגן כאראַ־טער, וועלכע זיינען שוין אונטערגע־שריבן געווארן פונם פרעזידענט.

די דעקרעטן באריהן אזעלכע פונקטן,

ראָגבי גיים מאָנטאָג

קומענדיקן מאָנטאָג וועט די י. מ. ה. א. דזשוניאר ראגבי טים שפּילן א "ניים" קעגן דער סט. פאול טים, 2 אזייגער נ.מ., אין ריווער פארק.

פרעמיער ברעקענס קאָאליציע פלאן האט נים געמיינט אָפּצולייגן די פראָווינציעלע וואלן

מיט העלפן לייגן מאנטאבעס עקאָ־נאמישע פראבלעמען.

—(::)—

אפעלירט פאר הילף פאר אידישער היים פאר שווינדזיכטיקע

מיס שארלאט בראון, פעלד סעקרע־טארן פון דעם אידישן קאנאדיאן און עקס־פעישענטס אסאסיאיישן אוו קאליפארניע, וועמעס האספיטאל עס געפונט זיך ארום לאס־אנדזשעלעס, וועלכע עפענט זיך איצט אין ווייניפעג אין די אינטערעסן פון דער דאזיקער אינסטיטוציע, אפעלירט צו אלע אידי־שע ארגאניזאציעס אין ווייניפעג זיי זאלן שטיצן דעם אנשטאלט וואס נעמט אריין אין באזארנונג שווינדזיכט קראנקע פון אלע טיילן פון אמעריקע און קא־נאדע.

דער אנשטאלט רעכנט זיך נים מיט דער שלעכטער צייט אין פירט אן די דאזיקע היילונגס ארבעט. צוליב דעם קריזיס איז אבער דער אנשטאלט פאר־זונקען אין א גרויסן דערפיצט און ער וויטיקט זיך זייער שטארק אין פינאנ־ציעלער שטיצע.

מיס בראון האט שוין אדרעסירט א צאל פארזאגיטונגען אז זי אפעלירט צו אלע אידן אין ווייניפעג זיי זאלן מיט־העלפן דעם אנשטאלט מיט וויפל זיי קאנען, און מיט זייערע ביישטייערונ־גען וועלן זיי העלפן היילן קראנקע מענשן וועלכע קאנען געהיילט ווערן אויב די וויטיקע שטצע וועט קומען אין צייט.

—(::)—

יובילייִ קאָנצערט פון געזאנג פאראיין נאָוועמבער 1טן

דער אידישער געזאנג־פאראיין וועט פייערן זיין 5־יאריקן יובילייִ מיט א גרויסן עפנטלאכן קאנצערט זונטאג, נאָוועמבער 1טן. א רייכע פראגראם וועט צוגעגרייט. פלאץ און אנדערע איינצלהייטן וועלן שפעטער אנאנסירט ווערן.

—(::)—

יונגע מיידלאך ארגאניזאציע לאדעט אין מיטגלידערנס

א גרופּע יונגע מיידלאך וועלכע רופן זיך די "יונגע הערצער פון יהודה" בעט אונז צו מעלדן, אז זיי האלטן אַפּ פארזאמלונגען יעדן זונטאג, 4 אזייגער נ.מ., אין בית יתומים. זיי לאדן איין אלע מיידלאך אין עלטער פון 12 ביז 15 יאר צו זייערע פארזאמלונגען. מער אינפארמאציע וועגן דער דאזיקער אר־גאניזאציע קאן מען באקומען דורך טעלעפאנירן 559 52.

דייטשע רעגירונג רעזיגנירט; ברו־נינג פארמירט נייעם קאבינעט

האלב-דיקטאטאָרישער רעזשים איינגעשטעלט אין דייטש־לאנד דורך רעגירונגס דעקרעטן

בערלין, אקט. 8. — קאנצלער ברו־נינג האט זיין גאנצער קאבינעט האבן נעכטן אריינגעגעבן זייער רעזיגנאציע צו פרעזידענט פאן הינדענבורג. דער פרעזידענט האט גלייך באפולמעכטיקט דער ברונינג צו פארמירן א נייעם קא־בינעט. אויסקלייבנדיק זיינע מיניס־טארן פון פארשייד־דענע פארטייען, אבער ווי יחידים און נים ווי פארטיי פארשטייער.

די רעזיגנאציע פונם קאבינעט איז געפולגט ווי א רעזולטאט פון דער רע־זיגנאציע פון הער קורטיס, אויסערן מיניסטער, וועלכער האט זיך צוריקגע־צויגן צוליב דער שארפער קריטיק קעגן זיין האנדלונג אין אויפגעבן דעם עסט־רייך־דייטשן טאריף אפמאך, כדי צו קריגן די פריינטשאפט פון פראנקרייך.

די רעגירונג האט אבער פאר איר רעזיגנאציע אריינגעגעבן א גאנצע רייע דעקרעטן פון זייער א וויכטיגן כאראַ־טער, וועלכע זיינען שוין אונטערגע־שריבן געווארן פונם פרעזידענט.

די דעקרעטן באריהן אזעלכע פונקטן,

נאצים פאראורטיילט פאר שענדן בית עלמין

מעמעל, ליטע, אקט. 8 (איטאָ). — דער היינער גערעכט האט פאראורטיילט דריי נאצים צו 6 חדשים טורמע יע־דערן, אין אויגעם צו 5 חדשים, פאר פארנכטן 29 מצבות אויף דעם אידישן בית־עלמין.

די היגע אידישע קהלה, וועלכע האט אנגעבאטן א באלוינונג פאר כאפן און איבערגעבן אין די הענט פון דער גע־רעכטיקייט די פארברעכער, האט איצט אויסגעצאלט דאס באלוינונג.

—(::)—

דערפאָלגרייכע פאָרזאמלונג פון יאָנג דזשודעא

ביי א פארזאמלונג פון די "יאנג־דזשודיענס" האט מר. מ. דוש, פינקל־שטיין באגריסט די דאזיקע ארגאניזא־ציע און ער האט צוגעזאגט צו שטיצן זיי ביי יעדער געלעגענהייט אויף יעדן מעגלאכן אופן.

"ציוניזם, — האט מר. פינקלשטיין געזאגט, — איז א נויטווענדיקייט צו אוועקשטעלן דעם אידן אין א פאזיציע וואו זיין שאנדבאר אידעאליזם זאל נים צעשמעטערט ווערן, און אויף זיין איינענעם באדן וועט דער איד אר־בעטסן קאנען ביישטייערן זיין טייל צו דער "מענשהייט". מר. פינקלשטיין האט אויסגעדריקט זיין פעסטן גלויבן, אז די אידישע האפענונג פאר א היימלאנד אין ארץ־ישראל וועט פארווירקלאכט ווערן.

שלום מילער האט אויפגעפאדערט די "יאנג דזשודיענס" זיי זאלן זיך נאך מער אריינווארפן אין דער ארבעט פארן נאציאנאל פאנד. אלע דזשודיען קלובן האבן פארשפראכן צו ארבעטן פארן אידישן נאציאנאל פאנד.

מיס ראון אפטער, וועלכע האט זיך צוריקגעגעבן פון דער דזשודיען פאר־ערענץ אין מאנטרעאל, האט אפגע־נעבן א באריכט וועגן די וויכטיקסטע רעזאָלוציעס וואס זיינען דארט אנגע־נומען געווארן.

מר. ס. גודמאן האט געזונגען איי־ניקע לידער ביי דער פארזאמלונג.

—(::)—

ז׳. העסטרין היינט אוונט ביי יאנג דזשודעא

היינט, 8.30 אוונט וועט ז׳. העסט־רין אדרעסירן א פארזאמלונג פון דער יאנג דזשודעא וואס וועט אפגעהאלטן ווערן אין ציון זאל. אלע יונגלעכע ארגאניזאציעס זיינען געבעטן צו קומען

—(::)—

יובילייִ קאָנצערט פון געזאנג פאראיין נאָוועמבער 1טן

דער אידישער געזאנג־פאראיין וועט פייערן זיין 5־יאריקן יובילייִ מיט א גרויסן עפנטלאכן קאנצערט זונטאג, נאָוועמבער 1טן. א רייכע פראגראם וועט צוגעגרייט. פלאץ און אנדערע איינצלהייטן וועלן שפעטער אנאנסירט ווערן.

—(::)—

יונגע מיידלאך ארגאניזאציע לאדעט אין מיטגלידערנס

א גרופּע יונגע מיידלאך וועלכע רופן זיך די "יונגע הערצער פון יהודה" בעט אונז צו מעלדן, אז זיי האלטן אַפּ פארזאמלונגען יעדן זונטאג, 4 אזייגער נ.מ., אין בית יתומים. זיי לאדן איין אלע מיידלאך אין עלטער פון 12 ביז 15 יאר צו זייערע פארזאמלונגען. מער אינפארמאציע וועגן דער דאזיקער אר־גאניזאציע קאן מען באקומען דורך טעלעפאנירן 559 52.

ז׳. העסטרין

ענטפערט אויף רבי ז׳. ל. זלאטניקס ארטיקלען בנוגע דעם קאנגרעס אין דער "נייער תקופה אין ציוניזם" וועגן וועלכער ער רעדט — אין א סעריע ארטיקלען אין "דאס איד. וואָרט"

ערשטער ארטיקל פון דער סעריע

מאָרגן (פרייטאג)

אין "דאס אידישע וואָרט"

שפאנישער פרעזידענט בעט מען זאָל אים באפרייען פון אמט, אָבער רעזיגנאציע ווערט נים אָנגענומען

מאדריד, שפאניע, אקט. 8. — פרע־זידענט אלקאלא זאמארא האט פאר־געשלאגן זיין רעזיגנאציע צו דער נאר־מאלן קאָנסטיטוציע פון די שפאניש־שע און רא׳דיקאל־סאציאליסטישע דע־פוטאטן. די פירער זיינען אבער עוגג־שטאנען צו אים צו אר זאל אנהאלטן דעם אמט ביז די קאנסטיטוציע וועט צוזאַ־מענגעשטעלט ווערן. ער האט זיך צום סוף אן חשק אונטערגעגעבן, אבער ער האט געווארנט די דעפוטאטן, אז זיי זאלן זיך שוין פארטראכטן וועגן א יורש אויף זיין ארט.

אויסערן מיניסטער אלעכאנדרא לע־רו וועט באטראכט פאר דעם וואר־שיינלאכסטן פרעזידענט קאנדידאט אויף זאמארא פלאץ.

—(::)—

קאנאדער דאלאר ווערט פעסטער

ניו־יארק, אקט. 8.— דער קאנאדער דאלאר האט זיך נעכטן געהאלטן גאנץ פעסט אויף דער הויער בערוג ביים קורס פון 89 סענט, און ער האט זיך געשלאגן אויף דעם פרייז.

דער ענגלישער פונט האט געלעגט א פאל פון 8 סענט, שליסנדיק זיך צו $3.86, אין פארגלייך מיט $3.94 מיט א טאג פריער.

—(::)—

ת״ת מנין גייט אָן דעגלמעסיק

דער תלמוד־תורה מנין וועט זיך ווי־דער צוזאמענקומען דעם פרייטאג אוונט און שבת אינדערפרי, ווי גע־ווייליך. די ת״ת פארזאלטונג בעט די פאראינטערעסירטע עלטערן צו שיקן זייערע קינדער צום מנין.

פארהאנדלונגען ווגען סט. לארענס קאנאל פאנגען זיך גלייך אָן

אטאווא, אקט. 8. — פארהאנדלונ־גען מיט די פאראייניקטע שטאטן וועגן דעם דורכפיר פון דעם ריזיקן פראיעקט פונם סט. לארענס וואסער־וועג וועלן זיך גלייך אנפאנגען, האט פרעמיער בענעט דא נעכטן אנאנסירט.

אן ענלאכער אנאנס איז נעכטן גע־מאכט געווארן אויך פון פרעזידענט הוואווער אין וואשינגטאן.

ווי פרעמיער בענעט אנאסירט, וועלן די פארהאנדלונגען באצוועקן צו דערגרייכן אן אפמאך צווישן קאנאדע און די שטאטן וועגן דער געמיינשאפט־לאכער אנטוויקלונג פונם יס־וועג פון די גרויסע לייקס צום אטלאנטישן אקע־ן דורכן סט. לארענס. כייך.

דער פלאן דארף קאסטן ארום 500 מיליאן דאל., און איז פארבונדן מיט דער אנטוויקלונג פון 2 פונקט מיליאן פערד־קראפט. וואס וועט פארארגן קוועבעק און אנטעריא מיט ביליקער עלעקטריציטעט. די ארבעט וועט דארפן געדויערן ארום צען יאר צייט, און פאר דעם פריאר וועט זי באשעפטיקן א סך טויזנטער קאנאדער און אמעריקאַ־נער ארבעטער.

ווען דער פלאן וועט זיין פארטיק, וועלן שיפן געלאדן מיט תבואה אין פארט ווליאם, לאכשיל, קאנען גיין גלייך אין קאנאל, נים איבערלאדנדיק זיך.

פאָרטריקערס אין ביענפייט שטימען פאר צוריקקער צו דער ארבעט

עסטעוואן, סאסק., אקט. 8. — א מאס מיטינג פון די מיינער סטרייקערס אין ביענפעיט האט נעכטן מיט 130 צו 41 שטימען אנגענומען דעם צייט־ווייליקן אויסגלייך מיט די באלעבאַ־טים, און זיי קערן זיך היינט אום צו דער ארבעט.

די "מאונטער פאלים" האט נאך נים אפגעשטעלט אבער איר טעטיקייט, און דיסנסאג אוונט האט זי ארעסטירט זיבן פערזאן, וועלכע, ווי זי באהויפ־טעט, זיינען קאמוניסטישע אגיטאַ־טארן. די פאליציסטן פארבליבן דאָ ביז די ארבעט וועט זיך אנפאנגען און אלץ וועט זיין אין אָרדענונג.

די קענינלאכע אויספאדשונג קאמיי־סיע, וועלכע האט נים אפגעהאלטן קיין זיצונגען פאר צוויי טעג צייט, צו דער־לויבן די צדדים צונויפריידן זיך וועגן א דערווייליקן אויסגלייך, וועט היינט פארזעצן די אויספארשונג אונטער ריכטער ווייל.

די ארעסטירטע דורך דער פאליציי זיינען נים קיין מיינערס, נאר אנגע־קומענע. זיי זיינען: מייק פערוואר־סאוו, פון בדענדאן, און פערסי וואל־טאן פול, פרעד טשערניקי, ראבערט קוויין, פרענק לוקאס און ארטאן ווייד, פון ווייטפעג. דזשיימס בריים, פון לעט־קלאמערט און דער מאכט, ווארפנדיק איבער בארט איין פרינציפ נאכן צווייטן.

די ארבעטער ווילן נים אנערקענען אז ער ווייס בעסער. פאר זיי וואס ס׳איז גוט פאר זיי. אבער די קאנסער־וואטיוון און ליבעראלן זיינען קאנטיק צופריידן מיט דער דאָ וואס ער האט אויף זיך גענומען: זאל ער, הייסט עס, שארן זייערע קוילן מיט עיגנע הענט...

—(::)—

מעלדונג פון די "בלומען פון שרון"

מען בעט אונז צו מעלדן, אז צוליב דעם וואס מיט בעסיי סטיין, פירערן פון דעם קלוב "די בלומען פון שרון", איז אפגעפאלן, ווערט דער דאזיקער קלוב איצט אנגעפירט פון מיס ראוז אפטער. די פארזאמלונגען ווערן אפגע־האלטן יעדן מאנטאג, 8 נ.מ., אין ציון זאל.

מיידלאך אין עלטער פון 15 ביז 17 יאר זיינען העפלאך איינגעלאדן אנ־שליסן זיך אן דעם קלוב. מער איינ־צעלהייטן צו באקומען דורכן טעלעפאן 949 56.

—(::)—

וואשינגטאן, אקט. 8.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

א פארשפעטיקטע דערקלערונג

א דערקלערונג וואס דער נאציאנאלער ראט פון דער קאנאדער ציוניסטישער ארגאניזאציע האט איצט ארויסגעגעבן, אפזאגנדיק זיך פון רבי י. ל. זלאטניקס "נייער וועגדונג" אינם ציוניזם, וואלט געווען מער אין פלאץ מיט א חודש צורק, באלד ווי דער דירעקטאר פון דער קאנאדער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז ארויסגעטראטן מיט זיינע עפנטלאכע רעדעס און ארטיקלען אין דער פרעסע.

און אפשר האט די דערקלערונג געדארפט קומען נאך פריער, — נאך דאן, ווען רבי זלאטניק איז אין באזעל צוגעשטאנען צו די רעוויזיר־אניסטן און האט געשטימט צוזאמען מיט זיי; — סיידן דער נאציאנא־לער ראט האט איינגעשטימט מיט דער דאזיקער האנדלונג. יעדנפאלס האט ער מיט זיין פארשווייגן דעם ענין נאך דאן פאקטיש אונטערגע־שריבן זיך אונטער רבי זלאטניקס האנדלונג: ער איז דאך דארטן גע־ווען דער אפיציעלער פארטרעטער פון דעם קאנאדער ציון ראט.

אוואדע האט רבי זלאטניק גרויסע פארדינסטן פאר דער ציו־ניסטישער באוועגונג בכלל און פאר דער קאנאדער ציונ. ארגאניזא־ציע בפרט. און ער האט זיכער ניט וויייניקער רעכט ווי דער דורכשניט־לאכער מיטגליד פון דער ארגאניזאציע צו האבן זיינע מיינונגען און אויסצודריקן זיי אין דער עפנטלאכקייט. ער איז אבער אויך דער די־רעקטאר און דער טאן־געבער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע דא אין לאנד. און עס איז דערפאר ניט אזוי לייכט אנצונעמען בנוגע אים די דערקלערונג פונם נאציאנאלן ראט. אז די מיינונגען וואס ער האט ארויסגעזאגט זיינען זיינע פריוואטע מיינונגען, וואס האבן ניט קיין שייכות צו דער אפיציעלער שטעלונג פון דער צענטראלער קערפער־שאפט. וועמעס ארבעט ער דירעקטירט.

מיר שטעלן זיך דא ניט אף אף אויף דעם עצם ענין, אויף רבי זלאטניקס ערשטן ארטיקל פון דער סעריע. און פון מיר באלד נאך־פאלגנדיקע. וועלכע זיינען אגב געווען א סך שארפער ווי די לעצטע? צו וואס איז עס געווען צו האלטן א ליינגערע צייט דעם עולם אונ־טערן איינדרוק. אז דער דירעקטאר דריקט אויס די אפיציעלע מיינונג פון דער ליימונג? אז דער רבי זלאטניק נאך אלץ דער דירעקטאר פון דער קאנאדער ציוניסטישער ארגאניזאציע. און איז באפולמעכ־טיקט פונם נאציאנאלן ראט דורכצופירן א באשטימטע פאליטיק. וועל־כע ער קאן דאך ניט דורכפירן. אויב ער שטימט מיט איר ניט איין?

נאך ווייניקער איבערצייגנדיק איז די באהויפטונג פון נאציאנ־נאלן ראט. אז ציוניסטישע פאליטיק פארבלייבט ניט געעגנדערט. ווען דאס זאל זיין אזוי, איז עס זייער שווער צו דערקלערן, ווי אזוי ער האט פארשווייגן און דערמיט גוטגעהייסן די האנדלונג פון זיין אפיצי־עלן פארטרעטער, רבי זלאטניק, ביים קאנגרעס . . .

איז דאך רבי זלאטניק אמווייניקסטנס פארד צייט פונם קאנגרעס בעווען אפיציעל אדער האלב אפיציעל א מיטגליד פון דער רעוויזיאניסטישער פראקציע. און יעדנפאלס האט ער מיט איר געשטימט אין אלע וויכטיקערע פראגן.

און אויב "די פאליטיק פונם נאציאנאלן קאונסיל קאן ניט גע־ענדערט ווערן מיט דער צושטימונג פון א קאנווענשאן", — איז דאך די פראגע, ווען האט א קאנאדער ציוניסטישע קאנווענשאן אנגע־נומען א רעוויזיאניסטישע פראגאראם?

אדער איז עס טאקע בכלל ניטא קיין אונטערשייד צווישן דעם קאנאדער ציוניסטישן פראגראם און דעם רעוויזיאניסטישן? . . .

ניין. די דערקלערונג פון דעם נאציאנאלן ראט, וועלכע האט געזאגט קאטעגאריש די ציוניסטישע געמיטער, האבן מיר מורא. האט איר צוליב ניט דערגרייכט. דער איינדרוק איז, אז אין די רייען פונם קאונסיל גופא הערשט א טיפער חלוק־הדעות איבער רדער פראגע. און דערפאר קומט עס אויס אזא פלאנטער.

עס וועט איצט נויטיק זיין א סך מער אויפקלערונג וועגן דעם ענין!

פרעמיער כרעקענס "נאציאנאלע רעגירונג" פלאן

פרעמיער כרעקען פון מאניטאבא האט קאנטיק געוואלט נאכ־טאן דעם ביישפיל פון ענגלאנד, און אין פנים פון דער הערשנדיקער דרייגנדיקער לאגע גרינדן דא א מין "נאציאנאלע רעגירונג" אויף א פראוויזיאנלן מאסשטאב, אין וועלכער אלע פארטייען זאלן זיך באמ־טייליקן.

מר. כרעקענס פלאן איז זיכער גוט געמיינט. עס איז דאך קלאר פאר אלעמען, אז די לאגע איז איצט א שווערע. און אין אזא צייט איז עס א סך גלייכער, ווען פארטיי צאנקערייען און יאגענישן נאך פארטייאישע געווינסן זאלן פארגעסן ווערן, און אלע כחות פון פאלק זאלן זיך פאראייניקן אינם קאמף מיט דער שווערער לאגע.

אבער דאך, ווייזט זיך ארויס, אז מר. כרעקענס פלאן איז פאר־משפט געווארן צו א דורכפאל. נאך איידער ער איז אפיציעל אנאנ־סירט געווארן. פון די ענטפערס וואס די פירער פון די קאנסערוואטיוון און פון דער ארבעטער פארטיי האבן געגעבן, איז עס גאנץ קלאר, אז עס איז ניט מעגלאך אז זיי זאלן צושטימען צו אזא פלאן.

און דאס איז זיכער ניט דערפאר, ווייל די דאזיקע פארטיי פי־דער זיינען ווייניקער פאטריאטיש ווי מר. באלדווין און סער הערבערט סעמועל אין ענגלאנד זיינען געווען, ווען זיי האבן פארבויגן זייערע פארטיי פרינציפן און איינגעשטימט מיטצוארבעטן אינאיינעם אונטער ראמזיי מאקדאנאלד. דאס מיינט בלויז, אז די לאגע אין מאניטאבא איז ניט אזוי קרייטיש ווי אין ענגלאנד, אז מען זאל צוליב איר מוזן פארבויגן פארטיי פרינציפן.

אבער אויך אין ענגלאנד איז דער פלאן ניט געווען מער ווי א האלבער דערפאלג. — די ארבעטער פארטיי איז דאך אין דער נאצי־אנאלער רעגירונג ניט אריין און באקעמפט זי איצט אין די וואלן. און דאס איז צוליב ניט דערגרייכט. דער איינדרוק איז, אז עס ניט אויסגעשלאסן, אז דער פלאן זאל זיין אויך דא. אין מאניטאבא: די ליבעראלן, וועמעס פרינציפן שיידן זיך ניט אזוי טיף אונטער פון דער רעגירונג פארטיי, קאן זייער זיין, זאלן יא פארמירן א קאאליציע מיט דער רעגירונג.

נאטירלאך, וועט דאס מיינען, אז די וואלן וועלכע פרעמיער כרעקענס האט געוואלט אויסמיידן וועלן מוזן דורכגעפירט ווערן. אבער אויך אין ענגלאנד איז עס דאך ניט געלונגען אויסצומיידן די וואלן.

ציוניזם אויף דער שוועל פון א נייער תקופה

פון הרב יהודא ליב זלאטניק

זיבעטער ארטיקל

איך האב שוין געזאגט אין איינעם פון מיינע פאריקע ארטיקלען דאס איך לערן ניט אין דער איצטיקער סעריע קיין נייע תורה, און קאן ליידער ניט פארערן פאר זיך די קרוין פון אן אנד־דעקער פון נייע וועלטן.

צוריקקומענדיק פון קאנגרעס האב איך באמערקט דאס די צייטונגס־באר־יכטן וועלכע זיינען מער קאנצענ־טרירט ארום דעם וואס איז סענסאציי־אנעל און אויבערפלעכלאך ביי א קאנ־גרעס — האבן געלאזן דעם עולם אומ־וויסנד בנוגע די וויכטיקסטע פונקטן וואס זיינען ארויסגעוואקסן ביי די מער ערנסטע ארבעטן פונם קאנגרעס.

איך האב דאריבער "אנגעגאנגען מיינע לערנן" צו געבן א באריכט וועגן דער נייער קאנגרעס־אריענטאציע (הגם ניט זיי אין תוך דאך ניי אין באטאנונג) א נייער ריכטונג.

צו מיין איבעראשונג האב איך דער־זעען דאס פיל וויין אין דעם זעגן אן אנטי־ארבעטער טענדענץ, און אן אנטי־חלוצים אפענסיווע. און אנדערע גלוי־בען דאס אויב מען הויבט אן ענערגיש צו צייגן די איפסערקזאמקייט פון דעם פאלק אויף דער אבסאלוטער נייטראלנ־דיקייט פונם פריוואטן קאפיטאל דאן איז געווען אן אויבערפלעכלאכע און האט די ערנסטע פאקטן גאר נאך ניט אנגעדערט אין דער אמעריקאנער פאראנראם:

א) אין א פינאנץ־סיסטעם פאר דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל זיינען די ביישטייערונגס־פאנדן אומעגנטבארלאך פאר דער אבזאבארער צייט. דער קרן היסוד און דער אידישער נאציאנאל פאנד מוזן דאריבער ניט נאר אנגעהאל־טן ווערן נאך מיט אלע כחות פאר־שטארקט און אויסגעברייטערט ווערן.

2) פון דער אנדערער זייט ווידער מוז עס אויסדריקלאך באטאנט ווערן, דאס די ביישטייערונגס־מעטאדע קאן נאך איר עקאנאמישער נאטור נאך, ניט זיין די צענטראלע פינאנצירונגס־מעטאדע פון דער קאלאניזאציאנס־אר־בעט. און דאריבער מוז מיט דער פארט־שרייטענדער אנטוויקלונג פון דער קא־לאניזאציע, אונזער פינאנץ־סיסטעם אלץ מער און מער אומאפהענגיג גע־מאכט ווערן פון די געלט־מיטלען וואס קומען פון ביישטייערונגס־פאנדן.

קלארע ווערטער.

אבער אין יאר 1929 ווען מען האט גענרינדעט די אויסבערייטערטע אי־דישע־אגענטור און איר קאנסטיטואיע פארפאסט, האט מען געשריבן אין פאר־ראגראף 9:

"ווי לאנג עס ווערט פון קאונסיל ניט אנדערש באשטימט, בלייבט דער קרן היסוד דאס הויפט־פינאנץ־אינסטרו־מענט פון דער אגענטור צום צוועק פון דעקן דעם בודזשעט".

די טאס זאך, — זאגט דר. ארלא־זאראוו — וואס דאמאלס, פאר די אור־גוסט אומרוען, פאר דעם ווייסן פאר־פיר און פאר דעם קראך אויף דעם אמעריקאנער בערזשע, האט מען ניט באטראכט די גרינדונג פון דער איידי־שער אגענטור אלס א געלעגענהייט ענד־לאך צו שאפן א פאסנדן גרויסן און גענינגערן פינאנץ־אינסטרומענט, נאר מען איז נאכצוגעגאנגען די אלטע צייט־טען ווערן נאר מיט אפלע פארלאס־סטער סימפטאם ווי באהערשט די באוועגונג איז געווארן. מיט דער אויסדריקלאך באטאנט ווערן, מוז עס אויסדריקלאך באטאנט ווערן, דאס די ביישטייערונגס־מעטאדע קאן נאך איר עקאנאמישער נאטור נאך, ניט זיין די צענטראלע פינאנצירונגס־מעטאדע פון דער קאלאניזאציאנס־אר־בעט. און דאריבער מוז מיט דער פארט־שרייטענדער אנטוויקלונג פון דער קא־לאניזאציע, אונזער פינאנץ־סיסטעם מאכט ווערן פון די געלט־מיטלען וואס קומען פון ביישטייערונגס־פאנדן.

אבער אין יאר 1929 ווען מען האט גענרינדעט די אויסבערייטערטע אי־דישע־אגענטור און איר קאנסטיטואיע פארפאסט, האט מען געשריבן אין פאר־ראגראף 9:

"ווי לאנג עס ווערט פון קאונסיל ניט אנדערש באשטימט, בלייבט דער קרן היסוד דאס הויפט־פינאנץ־אינסטרו־מענט פון דער אגענטור צום צוועק פון דעקן דעם בודזשעט".

די טאס זאך, — זאגט דר. ארלא־זאראוו — וואס דאמאלס, פאר די אור־גוסט אומרוען, פאר דעם ווייסן פאר־פיר און פאר דעם קראך אויף דעם אמעריקאנער בערזשע, האט מען ניט באטראכט די גרינדונג פון דער איידי־שער אגענטור אלס א געלעגענהייט ענד־לאך צו שאפן א פאסנדן גרויסן און גענינגערן פינאנץ־אינסטרומענט, נאר מען איז נאכצוגעגאנגען די אלטע צייט־טען ווערן נאר מיט אפלע פארלאס־סטער סימפטאם ווי באהערשט די באוועגונג איז געווארן. מיט דער אויסדריקלאך באטאנט ווערן, מוז עס אויסדריקלאך באטאנט ווערן, דאס די ביישטייערונגס־מעטאדע קאן נאך איר עקאנאמישער נאטור נאך, ניט זיין די צענטראלע פינאנצירונגס־מעטאדע פון דער קאלאניזאציאנס־אר־בעט. און דאריבער מוז מיט דער פארט־שרייטענדער אנטוויקלונג פון דער קא־לאניזאציע, אונזער פינאנץ־סיסטעם מאכט ווערן פון די געלט־מיטלען וואס קומען פון ביישטייערונגס־פאנדן.

קלארע ווערטער.

אבער אין יאר 1929 ווען מען האט גענרינדעט די אויסבערייטערטע אי־דישע־אגענטור און איר קאנסטיטואיע פארפאסט, האט מען געשריבן אין פאר־ראגראף 9:

"ווי לאנג עס ווערט פון קאונסיל ניט אנדערש באשטימט, בלייבט דער קרן היסוד דאס הויפט־פינאנץ־אינסטרו־מענט פון דער אגענטור צום צוועק פון דעקן דעם בודזשעט".

די טאס זאך, — זאגט דר. ארלא־זאראוו — וואס דאמאלס, פאר די אור־גוסט אומרוען, פאר דעם ווייסן פאר־פיר און פאר דעם קראך אויף דעם אמעריקאנער בערזשע, האט מען ניט באטראכט די גרינדונג פון דער איידי־שער אגענטור אלס א געלעגענהייט ענד־לאך צו שאפן א פאסנדן גרויסן און גענינגערן פינאנץ־אינסטרומענט, נאר מען איז נאכצוגעגאנגען די אלטע צייט־טען ווערן נאר מיט אפלע פארלאס־סטער סימפטאם ווי באהערשט די באוועגונג איז געווארן. מיט דער אויסדריקלאך באטאנט ווערן, מוז עס אויסדריקלאך באטאנט ווערן, דאס די ביישטייערונגס־מעטאדע קאן נאך איר עקאנאמישער נאטור נאך, ניט זיין די צענטראלע פינאנצירונגס־מעטאדע פון דער קאלאניזאציאנס־אר־בעט. און דאריבער מוז מיט דער פארט־שרייטענדער אנטוויקלונג פון דער קא־לאניזאציע, אונזער פינאנץ־סיסטעם מאכט ווערן פון די געלט־מיטלען וואס קומען פון ביישטייערונגס־פאנדן

Robin Hood FLOUR

ברויט געמאכט פון ראָבין הוד מעל האָט א בעסערן טעם.

גליק און ראכע

סענסאציאָנעלער ראָמאַן

פון א. א.

(פארזעצונג)

די קעלט האט איר דורכגענומען. זי האט לאנגזאם געגומען גיין און באלד האט זי זיך געפונען אין איר ארימער וואוינונג. מיט ציטערנדיקע הענט האט זי אנגעצונדן די קלינע לאמפ און זי איז ווי געבראכן גע־זונקען אויף א שטול.

זי איז געווען וואונדערבאר שיין. איר געשטאלט איז נאך געווען צארט און אירע אויגן זיינען געווען פון איבערגאנטיר־לאכער שיינקייט און זיי האבן איצט אויסגעדריקט א וועלט פון יאמער און שמערץ.

זי איז פארשטויסן און פארלאזן

צו דער אידישער עפנטלאכקייט

(שלום אויף זייט 2)

זאל אין דעם בנין פון אידישן וויסנ־שאפטלאכן אינסטיטוט זיין אויך איי־ערער א ציגל, איינגעמויערט אין דער פעסטונג פאר דעם אלוועלטלאכן אי־דישן קולטור־שאפן!

העלפט בויען!

צענטראלע פארוואלטונג פון איד. וויסנ. אינסטיטוט: י. גיטערמאן (וואר־שע), נ. נערנעל (בערלין), מ. ווייגרייך (ווילנע), מ. זילבערפארב (וואַרשע), א. טשעריקאווער (בערלין), י. יאשונ־סקי (וואַרשע), י. יעפרויקין (פאריז), ב. כהן־ווירגיליי (ווילנע), י. לעשטשינסקי (בערלין), י. מארק (ריגע), נ. מייזעל (וואַרשע), ז. קלמנאוויטש (ווילנע), ב. קלעצקין (ווילנע), ז. רייזין (ווילנע), י. שאצקי (ניריאַרק), י. שיפער (וואר־שע).

—)::(—

ביישטייערונג פאר ווינניפע־גער אינסטיטוציעס

ווערטער רעדאקטאר פון "דאס אי־דישע וואָרט":—

מיר שיקן אייך א טשעק פאר 38.25 דאלאר. דאס געלט איז געזאמלט געווא־רען מוצאי יום כפור ביי אונזער מנין אין ראזבארין, מאניטאבא. ביטע צע־טיילט עס צו די פאלגנדע אינסטיטו־ציעס: קרן היסוד $6.00; מושב זק־נים, $7.00; בית יתומים, 9.00; תל־מוד תורה $6.25; א מתנה פאר דעם מאפארעווער רבי'ן $10.00 — ס"ה $38.25.

דאס געלט איז געזאמלט געווארן פון די פאלגנדע פערזאנען: מר. און מרס. מעלאף, ראזבערין, $3.00; מר. און מרס. שולמאן, ראזבערן, $2.00; מר. און מרס. מעליק פייקאוו, ראזבערין, $3.00 מר. נאלדמאן, ראזבערין, $1.00 מר. און מרס. מ. פייזנער, ראזבערין, $2.00, מר. און מרס. ל. פייזנער, ראז־מערין, $1.00, מרס. מעליק פייקאוו, $1.00, מרס. מעלאף, $1.00, מר. און מרס. לייב פישמאן, אקבארן, $3.00, מר. און מרס. נייטן יוניקום, אקבארן, $3.00, מרס. לאה פישמאן, $3.00, מרס. לייב, פישמאן, $1.00 מרס. בעסי יוניקום, $1.00, מר. און מרס. מינוקע, פון וויסטע, $1.00, מר. און מרס. אייר זיק מינוקע, פון ראזבערין, $2.00, מר. און מרס. דוד שעל, פון סענדי־לייק, $1.00, מר. און מרס. סינגער, פון סענ־די לייק, $1.00 מר. און מרס. וואלד־מאן, פון איינגיסווערל, $3.00, מר. און מרס. ספיוואק, פון איינגיסווערל, $1.00. סך הכל איז געזאמלט געווארן — 34.00. 4.25 איז געזאמלט געווארן יזכור געלט פון די פרויען און מענער דורך מיין שוויגער, מרס. לאה פישמאן. צוזאמען — $38.25.

נאך דעם דאוונען מוצאי יום כפור האט זיך דער גאנצער עולם פארזא־מלט צום אלטן מר. פייקאוו און דאר־טען איז געפראוועט געווארן א גרויס־ארטיקע סעודה מכל טוב, אפילו מיט פרישע בלומען. דער "סאפער" וועלכער איז געגעבן געווארן פון די ראזבערינער פרויען איז געווען גוט צוגעגרייט. נאך דעם עסן זיינען אלע אוועק צו מרס. מעלאף און מען האט פארבראכט אין געזאנג און טענץ ביז 4 אויינער פאר־טאג. א דאנק קומט צו די דריי פרויען, באזונדערס פאר זייער גאסטפריינט־לאכקייט, מרס. מעלאף, מרס. שולמאן און מרס. מ. פייקאוו. מיר ווינשן זיי אלע א גמר חתימה טובה און אי"ה לשנה הבאה זאלן מיר ווייטער דאוונען צוזאמען.

מיט אכטונג,

נייטן יוניקום.

זיך פאראייניקט מיט א רויבער באנ־דע, איז מיט זיי באפאלן דאס הויז. דיינע עלטערן האבן געפונען זייער טויט אין די פלאמען, נאר דיין אלטע באבע איז געבליבן לעבן.

— פרעדריקא, עס איז אוממעג־לאך! — האט די אומגליקלאכע מיי־דעל געשריען אויסער זיך, זי האט ביי אים ארויסגעריסן דעם בריוו פון האנט און זי איז צוגעלאפן צו דער ליכט אום אים אליין צו לעזן.

דאן איז זי מיט א פארצווייפלטן ווייגעשריי געזונקען צום באדן און זי האט הויך און הארצרייסנד געוויינט.

— א, אטהאנאסיאס, — האט זי געיאמערט, — וואס האסטו געטאן? וואס פאר א פארברעכן זיינען באר־נאנגען מיינע עלטערן וואס די האסט זיי פארניכטעט אויף אזא בארבארישן וועג?

פרעדריקא האט קאלט געקוקט אויף דער אומגליקלאכער מיידל, וועלכע ער האט געוואלט הייראטן אום איר רייכ־טום צו באקומען און וועלכע ער האט איצט פארלאזן אין א פרעמדן לאנד, ווייל זי איז געווארן א בעטלערן.

— אטהאנאסיאס, וועלכן דו האסט געהאלטן פאר דיין פריינט, ער האט עס געטאן, — האט פרעדריקא גרוי־זאם געלאכט, ער איז איצט געווארן א געפערלאכער רויבער הויפטמאן, די בערג זיינען זיין היימאט, ער רויבט און פלינדערט און אלע רופן אים קאפיטאן טאשא, דער פירסט פון די בערג. הא, הא, הא, אזוי ווייט האלט עס שוין מיט דיין ליבן שוואגער, איך דאנק דיר פאר דער ערע, צו ווערן דער שוואגער פון א באנדיטן הויפט־מאן.

מיט א צארטדיקן געשריי איז מי־ראנא אויסגעשפרונגען פון באדן און זי האט ווילד אויסגעשריען:

— דו האסט רעכט, דו קאנסט מיך מער ניט מאכן פאר דיין פרוי, גיי, און טאקע זאפארט, איך וויל מיט דיר מער ניט שטיין אין קיינע פאר־בינדונגען.

— גיי, — האט זי אויסגערופן אויסער זיך אנציינדיק אויף דער טיר, פארלאז מיך, איך פארלאכטע דיך, דו האסט די טאכטער פון דיין הארטן פארפירט פון איר היימאט און זי דאן גרויזאם פארלאז־זען אין א פרעמדער לאנד.

— איך בין איצט עלטערן־לאז און א היימאט, אבער איך מוז זיך צוריקקערן נאך מיין שטאט, איך וועל אויף די חורבות פון מיין עלטערנס הויז'בעטן ביי דעם גרויזן גאט, ער זאל פון דעם שענדלאכן אטהאנאסיאס נעמען ראכע.

— א, אטהאנאסיאס, ווארום האס־טו אלעס געגרויבט פון מיר?

— פרעדריקא, עס איז אוממעג־לאך! — האט די אומגליקלאכע מיי־דעל געשריען אויסער זיך, זי האט ביי אים ארויסגעריסן דעם בריוו פון האנט און זי איז צוגעלאפן צו דער ליכט אום אים אליין צו לעזן.

דאן איז זי מיט א פארצווייפלטן ווייגעשריי געזונקען צום באדן און זי האט הויך און הארצרייסנד געוויינט.

— א, אטהאנאסיאס, — האט זי געיאמערט, — וואס האסטו געטאן? וואס פאר א פארברעכן זיינען באר־נאנגען מיינע עלטערן וואס די האסט זיי פארניכטעט אויף אזא בארבארישן וועג?

פרעדריקא האט קאלט געקוקט אויף דער אומגליקלאכער מיידל, וועלכע ער האט געוואלט הייראטן אום איר רייכ־טום צו באקומען און וועלכע ער האט איצט פארלאזן אין א פרעמדן לאנד, ווייל זי איז געווארן א בעטלערן.

— אטהאנאסיאס, וועלכן דו האסט געהאלטן פאר דיין פריינט, ער האט עס געטאן, — האט פרעדריקא גרוי־זאם געלאכט, ער איז איצט געווארן א געפערלאכער רויבער הויפטמאן, די בערג זיינען זיין היימאט, ער רויבט און פלינדערט און אלע רופן אים קאפיטאן טאשא, דער פירסט פון די בערג. הא, הא, הא, אזוי ווייט האלט עס שוין מיט דיין ליבן שוואגער, איך דאנק דיר פאר דער ערע, צו ווערן דער שוואגער פון א באנדיטן הויפט־מאן.

מיט א צארטדיקן געשריי איז מי־ראנא אויסגעשפרונגען פון באדן און זי האט ווילד אויסגעשריען:

— דו האסט רעכט, דו קאנסט מיך מער ניט מאכן פאר דיין פרוי, גיי, צוריקקערן, זי איז דא הילפלאז און פרעמד.

די גאנצע נאכט איז זי געזעסן פאר דעם פרימארגן האבן זיך הויכע שריט געהערט אין דעם קאריידאר, עס איז געווען פרעדריקא, זי האט דערקאנט זיין גאנג. קיין צייכן פון פרייד האט זיך ניט באוויזן אויף איר געזיכט און אירע אויגן האבן גליינצלטיק געקוקט צו דער טיר.

פרעדריקא איז אריין אין צימער, ער האט א ווארף געטאן זיין הוט אויפן טיש און ער האט קאלט געקוקט אויף דער פרוי.

— מיריאנא, — האט ער אנגע־פאנגען צו ריידן אין איר שפראך — דו האסט מיר היינט געזעען מיט דער שיינער זינגערן, איך קאן עס ניט מער לייקענען פון דיר, איך האב זיך היינט פארלאכט צו איר.

מיט א פארצווייפלטן געשריי איז זי אויפגעשפרונגען און אידע טוט־קעלע אויגן האבן געפלאמט אין א ווילדן צארן:

— דו שעמסט זיך ניט מיר עס צו דערציילן? — האט זי הארצ־רייסנד געשריען. האסטו אינגאנצן פארגעסן די פארגאנגענהייט? ווייסטו ניט מער, דאס דו האסט אויס מורא פאר אטהאנאסאס, דעם פארגעמסטע מענער אין טערקיי און זיין טאכטער איז ניט קיין בעטלערן!

— אזוי דיינקסטו? — האט פרעדריקא גרויזאם געלאכט, ווען דיי־נע עלטערן זיינען אבער טויט און זייער הויז איז געפלינדערט און פארברענט, דאן, זאג, מיריאנא, ביזטו ניט א בעטלערן?

— טויט? מיינע עלטערן, ניין, עס קאן ניט זיין! — האט די אומ־גליקלאכע געשריען.

— עס איז ניט אמת, פרעדריקא, דו ווילסט נאר האבן אן אורזאכע מיך צו פארשטויסן!

— דיינקסטו אזוי? — האט ער געלאכט און ער האט ארויסגענומען א בריוו פון זיין קעשענע און ער פאר־געזעצט:

— איך האב דערהאלטן א זיכערע נאכריכט פון קאנסטאנטינאפאל פון מיין פריינט פעטראוויץ, דאס דער גריף אטהאנאסיאס האט געהייראט דיין שוועסטער דאניעלא און ער האט זי אויף מארגן נאך דער חתונה פאר־שטויסן פון זיך. אטהאנאסיאס האט דיר קאן איך ניט לעבן, נאך וואס האסטו מיך געמאכט פאר א גרויסן קינסטלער, צוויב וועמען האב איך באקומען דעם נאמען פידל־קעניג, דורך וועמען האט זיך אין מיר דער־וועקט דער לוסט צו מוזיק?

— א, מירצא, גיי ניט אוועק פון מיר, אן דיר האט פאר מיר דאס לעבן קיין זוגעניין!

די בלאסע פרוי האט אויפגעעפנט אירע טונקעלע אויגן און זי האט ארויפגעלייגט די האנט אויף איר מאן.

(פארזעצונג קומט)

סאסקאטונער נאטיצן

אין מיין לעצטן באריכט האב איך געמאלדן וועגן דעם יערלאכן עפנטלא־כען מיטינג, וואס איז פארגעקומען אין דער קאמיטע פון "אגודת־יש־ראל", שול, וואו עס איז אויך געווען געמאלדן וועגן א מין קאמיטע וואס איז אויף דעם מיטינג אויסגעקליבן גע־ווארן צו באטראכטן די פראגע וועגן שניידן שכירות פון שוחט, לערערס א. אז. וו.

איך וואלט וועלן באמערקן, אז א פארדריסלאכער טעות איז אריין אין מיין באריכט און נאך דערפאר וואס מען האט מיר איבערגעגעבן ניט פון דער ערשטער קוועלע. דער פרעזידענט מר. וו. איידעלמאן, און די קאמיטע און דער עקס־פרעזידענט, מר. י. קליי־מאן, פארזיכערן מיר, אז אזא פראגע איז כמעט גארניט אויפגעבראכט גע־ווארן אויף דעם מיטינג, און אז בלויז א גרופע סוחרים פון בהמות האבן זיך איינגעשפארט צו באטראכטן די פראַ־גע, צי קען נאך א קצב און א שוחט מאכן א לעבן דא אין שטאט. זיי פאר־זיכערן מיר אויך, אז עס הערשט א פולקאמע פארשטענדעניש מצד די אלע קהל'שע זאכן, און אז קיין שום ענדע־רונג צו שלעכטן, אין ניט צו באמער־קען פאר א לאנגער צייט.

* * *

אז די דעפרעסיע קאן ניט אפהאלטן די אירדן פון פריינען זיך אין שמחת תו־רה, האבן באוויזן א 50 הינע באלע־באטים, וועלכע זיינען געגאנגען גוט יום־טוב ביטן איינער צום צווייטן. די ריכטיקע פרייד האט זיך ערשט אנגע־הויבן ביים פרעזידענט, מר. וו. איי־דעלמאן. פון דעם פרעזידענט איז מען דיר־קאן איך ניט לעבן, נאך וואס האסטו מיך געמאכט פאר א גרויסן קינסטלער, צוויב וועמען האב איך באקומען דעם נאמען פידל־קעניג, דורך וועמען האט זיך אין מיר דער־וועקט דער לוסט צו מוזיק?

— א, מירצא, גיי ניט אוועק פון מיר, אן דיר האט פאר מיר דאס לעבן קיין זוגעניין!

די בלאסע פרוי האט אויפגעעפנט אירע טונקעלע אויגן און זי האט ארויפגעלייגט די האנט אויף איר מאן.

(פארזעצונג קומט)

רוקחים* כשר נייעפעט*

מיט פלוש מיט מלבה

א פיור ווערזשאטייבל פראדוקט צום פרייען, קאכען און באקען

געשמאק, געזונד און לייכט צום פארדייען. געברויכט עס צום בראטן פלייש, פישען, צו מאכען לאסטעק, פראיזן פאטייטס, און אנדערע פלייש־ינע מאכלים, ווי אויך פאר מיליכיגע מאכלים, ווי פרינגען פיש, פראיזן אייער, ז. ד. ג.

צו באקומען אין אלע גראסערים

I. ROKEACH & SONS, Inc.
Brooklyn, N. Y.

קאפיטאל 4

ביים פידל־קעניג

ווערנד די אומגליקלאכע מיראנא האט אין איר צימער דורכגעלעבט א שרעקלאכע נאכט, האט זיך אין א צימער, מיט איין שטאק נידעריקער אפגעשפילט א שרעקלאכע סצענע.

דארט איז דער אונגאריישער פידל־קעניג, פארלא פעלעטי געלעגן אויף די קני פאר דער בעט פון זיין שטערבנדער פרוי.

לעבן דעם געלעגער פון דער בלא־סער און שיינער פרוי איז אין א קארב געשלאפן א קליינע מיידעלע, וועמעס געבורט עס האט דער יונגער מוטער געקאסט דאס לעבן.

בלאס ווי א לילענבלום איז די יונ־גע פרוי געלעגן און ניט קוקנדיק אויף דעם וואס זי האט געהאלטן ביים שטארבן איז דאך איר געזיכט געווען פון אנטציקנדער שיינקייט.

די אויגן פון דעם קינסטלער האבן יאמער־פול געקוקט אויף זיין ליבלא־כער פרוי, דער גאט פון זיין נשמה, און ער האט בעטנדיק געשטאמלט:

— מירצא, גיי ני טאוועק פון דיין קאראלן, דו ווייסט געליבטע, דאס אן פיטאל ניט אין פריזאן.

האט די דזשורי דאן ארויסגעטראגן א ווערדיקט, אז מען זאל דעם באי האלטן אזוי לאנג אין האספיטאל ביז וואנען ער וועט זיין גייסטיק קראנק. ווען אבער עס וועט אמאל געלינגען אויסצוקורירן אים און ער וועט קריגן צוריק זיין פארשטאנד, דאמאלס וועט ער מוזן באצאלן מיט זיין לעבן פאר דעם פארברעכן, וואס ער איז באנאר־גען. אזוי איז געווען. דייווים אין אריינגעגעבן געווארן אין סטיים האס־פיטאל פאר גייסטיק קראנקע און מען האט מיט דער צייט ווענן אים אינ־גאנצן פארגעסן.

אוועק זיינען זיים דאן 23 יאר צייט. דייווים עס עלטערן זיינען שוין לאנג געשטארבן, זיינע שוועסטער און ברי־דער האבן זיך פון אים ביסלאכווייז דערווייטערט, אין ער פארבליבן איי־נער אליין אויף דער וועלט און קיינער האט זיך מיט אים ניט אינטערעסירט. די לעצטע צייט האבן די דאקטוירים גענומען באמערקן, אז זיינע אויגן הויבן אן צו קריגן דעם געוויינלאכן קאליר, אז זיין פארשטאנד ווערט קלא־רער פון טאג צו טאג און אזא די אנ־פאלן פון משוגעת זיינען זעלטענער. מיט א מאנאט צייט צוריק איז דייווים אויפגעשטאנען אין א פרימארגן א פרישער, מונטערער און די נערוון ספעציאליסטן האבן דערקענט, אז דער פארשטאנד האט זיך צוריקגעערט צו אים.

די באאמטע פון האספיטאל האבן ווענן דעם געלאזט וויסן דער פאליציי, מיטן רעזולטאט, וואס דייווים איז פון האספיטאל איבערגעפירט געווארן אין פריזאן. דער טויט אורטייל, וואס איז מיט 23 יאר צוריק ארויסגעגעבן גע־ווארן, איז נאך איצט אין קראפט, דיי־ווים איז ביי זיין פולן פארשטאנד און ער דארף דאריבער שטארבן. לויט דעם ווערדיקט פון דער דזשורי.

אט אזוי האט א מענש אפגעשמאכט אזוי פיל יאר אין פריזאן, איז געווען באר־ויבט פון זיין פרייהייט, האט ניט גענאסן קיין זאך פון לעבן און ערשט איצט מוז ער שטארבן, מוז ער באַ־צאלן מיט זיין לעבן דערפאר, וואס ער האט צוגענומען א צווייטנס לעבן. דיי־ווים, וועלכער איז איצט אלט 43 יאר, ווייסט וואס אים דערווארטעט, אבער ער איז גאנץ רואיק און ער פילט, אז ער פארדינט מיט רעכט די שטראף.

דערווייל האבן זיך מיט דעם מאן איצט פאראינטערעסירט עטלאכע דיי־כע פראמינענטע מענער, וועלכע האבן אנגעשטעלט א גרויסן לאיער. ער זאל אים ראטווען פון טויט, ווייל ער איז שוין אפגעקומען פאר דעם פארברעכן. אויב אבער דעם לאיער וועט ניט גע־לונגען אומצואוואנדען דעם טויט־אור־טייל, וועט דייווים מוזן שטארבן די לעצטע וואך פון דעם קומענדיקן יאנ־ואר.

מיט א סך יאָרן צוריק איז ער באַ־גאנגען א שוידערלאכן פארברעכן

פון י. ראָזמאן

מיט 23 יאר צוריק איז דאס גע־שען. אויפן וועג, וואס פירט פון סי־אטל־וואשינגטאן, צו א דערבייאיקן דארף, האט דזשאן דייווים, נאך דאַ־מאלס ניט מער ווי 20 יאר אלט, באַ־גענט לעבן א וועלדל א יונג מיידל, די טאכטער פון א פארמער, און האט זי ווי א בעסטיע אטאקירט. דאס מיידל האט געקעמפט מיט אלע קרעפטן פאר איר ערע, אבער וואס האט זי געקענט מאכן קעגן דעם זעקס פוסיקן דייווים, וואס איז געווען א גבור און וואלט גע־קענט צען ווי זי אוועקלייגן מיט איין האנט?

נאך דעם, ווי דייווים האט אנגעוע־טיקט זיין בעסטיאלישע לוידזשאפט, האט ער געוואלט איבערלאזן זיין קרבן און אנטלויפן. אפלויפנדיק אבער עס־לאכע טריט, האט ער זיך ארומגעווענדן, אז עס טויג ניט, אז ער איז ניט זיכער מיט זיין לעבן, אויב ער וועט זי לאזן לעבן, ווארים איר פאטער וועט אים זיכער דערשיסן ווי א הונט פאר שענדן ריקעגעקערט צום פלאץ, וואו דאס באַ־וואוסטלאזע מיידל איז געלעגן און האט זי מיט זיינע הענט דערווארגן. נאכ־דעם האט ער פארלאזן דאס פלאץ, ניט באמערקנדיק, אז פון זיין בוזים קעשע־נע איז ארויסגעפאלן זיין נאסיץ ביכל און אין אוועק אין שטאט, וואו ער האט געוואוינט מיט זיינע עלטערן, וועלכע זיינען געווען באאנגסט אין שטאט אלס פיינע, ארנטלאכע מענשן.

אויפן צווייטן טאג, ווען דייווים האט זיך געקליבן ארויסצוגיין פון הויז צו דער ארבעט, זיינען אריינגעלאפן עט־לאכע פאליסיין און מען האט אים ארעסטירט. די עלטערן האבן געבראכן די הענט, ניט פארשטייענדיק וואס דא קומט פאר. און ווען דייווים האט זיך דערוואוסט, אז זיין נאסיץ ביכל האט אים ארויסגעגעבן, האט אים דאס בלוט א זעץ געגעבן אין קאפ און ער איז געפאלן אין חלשות, אז מען האט אים קוים אפגעמינטערט.

דייווים איז געשטעלט געווארן צו א טרייעל וואו ער האט איבערגעגעבן מיט אלע איינצלהייטן ווי אזוי ער האט פריער געשענדעט און דערנאך דער־מארדעט דאס מיידל. ער האט אויך דערקלערט, אז ער ווייסט אליין ניט, ווי אזוי דאס איז געשעען, אז ער איז ווי משוגע געווארן אין יענעם מאמענט און האט זיך ניט געקאנט קאנטראלירן. די עלטערן זיינע האבן געשאטן מיט געלט, צו ראטעווען אים פון טויט, דער סוף איז געווען, אז א ספעציאליסט האט דעם באַ אונטערזוכט און דער־קלערט, אז בעת דייווים איז באגאנגען דעם פארברעכן, איז ער געווען ביי זיין קלאָרן פארשטאנד. אבער דאס האט דערנאך געהאט אויף אים אזא ווירקונג אז איצט, דאס הייסט, אין דער צייט פון פראצעס, איז ער ניט ביים פולן זינען, און אז זיין פלאץ איז אין האס־ווער.

וואָס פאר א אינקאָם וועט אייער עסטייט פּראָדוצירן?...

פ'די צו פארזארגן גענוג די ליבע און טייערע, דארף אן עסטייט פראדוצירן אן אינקאם אין פארגלייך צו וויניקסטנס א העלפט פון איינעמס פארדינסט קראפט. אויב דער עסטייט קאן עס ניט באוויזן צו טאן, דארף דער אונטערשייד אפגעמאכט ווערן מיט לעבנס פארזי־כערונג.

מיט אונזער גאראנטירטער מאקסימום פראעקשאן פאַ־ליסי קאנט איר שאפן אן אינשורענס עסטייט פון $10.000 פאר א יערלאכן אפצאל פון בלויז $158.50 (אין עלטער פון 30). שרייבט היינט פאר איינצעלהייטן פון דעם דאזיקן קאנטראקט.

עטאבלירט אין 1887

THE
MANUFACTURERS LIFE
INSURANCE COMPANY
HEAD OFFICE TORONTO, CANADA
Branch Office: 300 Huron & Erie Bldg., Winnipeg
W. A. KENNEDY, C.L.U., Branch Manager
M. WAISMAN, AGENCY

פּראָטעסטירן דערוויי־לונג פון 17 ליבעראלן אין קוועבעק

מאנטרעאל, קוועב., אקט. 6. — די קאנסערוואטיוון פון קוועבעק האבן אנ־געפאנגען, זייער קאמף קעגן דער דער־וויילונג פון די ליבעראלע קאנדידאטן אין די לעצטע פּראָווינציעלע וואלן. קלאגעס פון אומערלאכע וואל מעטאָדן זיינען שוין געמאכט געווארן קעגן 17 דערווייליטע ליבעראלע קאנדידאטן, 11 פון זיי פון מאנטרעאל.

דער קאנסערוואטיווער קאמף דורכן געריכט ווערט דערווארטעט וועט זיך ווייטער אויסשפרייטן, ביז קלאגעס וועלן געמאכט ווערן קעגן כמעט יערן איינעם פון די דערווייליטע ליבעראלן.

די אנקלאגער מוזן מיט יערער קלא־גע איינלייגן טויזנט דאלאר אין גע־ריכט פאר א נאראנטיע, אז די קלאגעס האבן דערווייל אין גרונד.

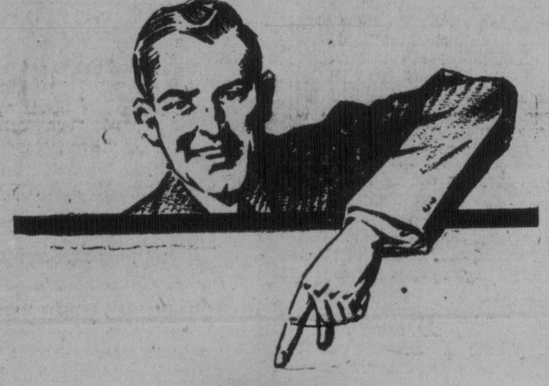

77

פון יעדע 100 אידישע היימען קריגן "דאָס אידישע וואָרט"

אזוי דערווייזט אונזער אויספירלאכע אנקעטע, אוז איז געווים א זייער פרייליכע דערשיינונג.

אָבער: . . .

א צייטונג באזירט איר עקזיסטענץ באזונדערס אויף די אדווערטייזמענטס — די סוחרים וועלכע אדווערטייזן דערוואָרטן, אז איר, לעזער, זאָלט —

אין אייערע אייגענע אינטערעסן

דורכלייענען די דאזיקע אנאנסן; ווייל זיי זיינען זיכער אז דורך דעם דער־וויסט איר זיך וועגן פילע זאכן, וועגן אן מיטלען ווי אזוי צו באקומען די נויטיקסטע זאכן — די בעסטע באדינונג — און אין דער זעלבער צייט

אָפּשפּאָרן פיל געלט

דערפאר ראטן מיר אייך: לייענט דורך די אנאנסן, און וועגן איר גייט איינ־קויפן, דערמאָנט טאקע, אז איר האָט דאָס געזעען אין

"דאָס אידישע וואָרט"

165 Selkirk Ave., East — Winnipeg

אין פלאנטער פון לעבן . . .

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם מאנדערשן אידישן לעבן אין אמעריקע

פון מ. פ.

(פארזעצונג)

ווי פריער האט זי אויך איצט פאר־בראכט מיט וואלף גארבער. ווי פריער איז זי אויך איצט מיט אים געגאנגען אין טעאטער, אין רעסטאראן, און מיט אים פארבראכט די אונטן. זי האט אבער מיט אלע כחות אפגעשטופּט יע־נעם מאמענט, וועלכער האט איר גע־שיינט צו זיין אומפארטיילהאפט, כאטש זי האט אליין ניט געוואוסט פאר וואס זי טוט אזוי.

נאכדעם ווי זי האט אוועקגעשיקט דעם ברוין צו איר זון, איז זי אכיסל רואיקער געווארן. ווייניקסטנס האט זיך איר אזוי אויסגעווייזן. זי האט איצט געלעבט נאר מיט דער איינציקער האפ־נונג — אויף דעם וואס בען וועט איר שרייבן. עס איז געווען אזוי ווי איי־נער וואס טרינקט זיך און כאפט זיך אן אן א שטרוי, מיטן געדאנק האט זי געוואוסט, אז בע׳ס ברוין קאן איר ווייניצ׳ן וואס העלפן, אבער מיטן הארצן האט זי געפילט, אז בענס ברוין וועט איר ברייגנען טרייסט און מוט. זי האט ווייניקסטנס פאר זיך אליין איצט גע־האט א תירוץ, פארוואס זי ציט אפ מיט איר עגטפערונג צו וואלף גארבער.

און ווידער האט עס פאסירט אין אן אונדז, ווען די וואלף גארבער אין נעגאנגען אין א טעאטער פארשטע־לונג. זיי האבן זיך געלאזט גיין אין איינעם פון די גרויסע רעסטאראנען אין דער טעאטער געגנט, ווען זי האט פלו־באסטער אויסגעלייט אין אן אייגענע אויגן־בלאנקעטער. אבער זי איז ניט געווען אין אן אנדערן אנטלעכן אויפטריט, אין אן אנדערן אנטלעכן אויפטריט, אין אן אנדערן אנטלעכן אויפטריט.

אין יענער נאכט אין חוה ווידער געווען אומרואיק. אי פון דעם וואס זי האט ווידער באגעגנט יענעם געהיימ־ניספולן מענטש, וואס זיינע בליקן האבן זי ניט געלאזט שלאפן, אי פון דעם וואס זי האט באמערקט דעי מיילער מיט אים. דער גערעכט האט זי מורא־דיק געפייניקט. פון וואנען קאן דעי מיילער דעם דאזיקן מענטש? זי מוז זי זעהן, זי מוז מיט איר רעדן. זי מוז פון איר אויסגעפינען, ווער דער דאי־קער מענטש איז.

זי האט קיום דערלעבט דעם פרי־מארגן, און אזוי גיך ווי זי איז אריינטער פון בעט האט זי אנגעקלונגען צו דעי מיילער דורכן טעלעפאן.

— העלא, דעי, — האט זי געזאגט צו איר.

דעי איז נאך געווען האלב פארשלא־פען. דער טעלעפאן האט זי אויסגע־וועקט מיט יענעם מיסטעריעזן מאן מיט די שארפע, דורכדרינגענדיקע אויי־גען.

צום אנהויב האט זי געמיינט, אז זי מאכט א טועת. אז עס ווייזט זיך איר בלויז אויס, אז דאס איז יענער מאן, אבער ווען זי האט ווידער אויסגע־דרייט דעם קאפ אין יענער זייט, איז זי נאר מער צערודערט געווארן. ניט נאר האט זי זיך איבערצייגט אז דאס איז דער זעלבער מענש, נאר זי האט גאנץ דייטלאך באמערקט ווי ער קוקט אויף איר. אבער נאך מער צערודערט איז זי געווארן, ווען זי האט באמערקט אין דער אויגן־בלאנקעטער דעי מיילער.

דעי מיילער... ווי קומט זי צו דעם דאזיקן מיסטעריעזן מענטש? פון וואנ־נען קען זי אים? זי מוז זי זעהן. זי מוז פון איר אויסגעפינען, ווער איז ער, דער דאזיקער מענש.

האט דעי זי באמערקט? האט דעי מאכענקעט אז ניט. דעי האט אים דעם מאכענט געדרעט צו דעם עלטערן מאן מיטן גרויען בערדל און שווארצע אויי־גען, אז זאל זיך אנשטודירן און אויפהיינגען דאס טרייבל, אדער זאל זי זיך מאכן ניט וויסנדיק אין דיידן וויי־טער.

אז אין דער זעלבער צייט האט זי געטראכט: פארוואס זאל זי ניט וועלן דיידן מיט מיר, דעי? בין איך דאך אלע מאל איר בעסטער, איר נאענט־סטער פריינט געווען...

האט זי דאך איר ארויסגעהאלפן אין יענער צייט, אין זי איז אין גרויס נויט געווען... ווען זי האט קיין היים ניט געהאט... ווען...

זי איז בלאס געווארן. דאס טרייבל האט אנגעהויבן ציטערן אין איר האנט און אירע קני האבן זיך גענומען ביי מיר אונטער איר... זי האט זיך דער־מאנט... דעי, וואלף גארבער... די מוד־ראי׳דיקע געשיכטע... צוויי טויזנט דאָ־לאר... נאט... וואס טוט זיך מיט איר... איז עס דאך דער זעלבער וואלף גאר־בער וואס שטרעקט איצט זיינע הענט צו איר... איז עס דאך דיי זעלבע דעי־וואס האט דורך אזוי פיל צרות גע־האט...

דאס אלץ איז איר דורכגעלאפן דורכן קאפ: איז אן אויגנבליק, איז דער זעל־בער איז האט זי געפרואוט האלטן זיך רואיק און האט געמיטלאך גע־רעדט צו דעי, גלייך עס וואלט מיט איר קיין זאך ניט פאסירט.

דאס אלץ איז איר דורכגעלאפן דורכן קאפ: איז אן אויגנבליק. איז דער זעל־בער איז האט זי געפרואוט האלטן זיך רואיק און האט געמיטלאך גע־רעדט צו דעי, גלייך עס וואלט מיט איר קיין זאך ניט פאסירט.

זי האט געטראכט. אז ס׳איז גוט, וואס דער שמועס איז אויפן טעלעפאן. ווען זי וואלט איצט געשטאנען אויג־אויג מיט דעי, וואלט זי ניט קיין מאכט אויף זיך אויפגעהאלטן אז זי האט אלעס אין אן אנדערן אנטלעכן אויפטריט, אין אן אנדערן אנטלעכן אויפטריט.

אין אן אנדערן אנטלעכן אויפטריט,